

POPÜLER BİLİM ANLAYIŞI VE COĞRAFYANIN POPÜLERLİĞİ, BİLİM VE TEKNİK DERGİSİ ÖRNEĞİ

Popular Science Conception and The Popularity of Geography, The Sample
of Bilim ve Teknik Journal

Bülent GÜNER¹
Doç.Dr. M. Dursun ÇİTÇİ²

ÖZET

Popüler bilim, genel anlamıyla akademik düzeyli bilimsel çalışmaların geniş toplum kesimleri için anlaşılabilir hale getirilmesidir. Bu çalışmalar çeşitli yayın organlarının topluma ulaştırılır. Doğal olarak “popüler bilim”in en önemli unsuru, popüler bilim yayıncılığıdır. Günümüzde bilimle ilgilenen halk kitlelerinin başvuracağı temel kaynakların başında popüler bilim yayınları gelmektedir. Bilimsel olayları halk kitlelerine ulaştırmayı amaç edinen bu tür yayıncılık, “popüler bilim yayıncılığı” olarak adlandırılır. Popüler bilim yayıncılığının en önemli araçlarından biri bu amaçla yayınlanan dergilerdir. Bu tür yayıncılığın önceliği, güncel bilimsel olaylardır.

Doğa ve insan etkileşimli sorunlar bilimsel ve toplumsal gündemde gün geçtikçe daha fazla yer tutmaktadır. Buna paralel olarak popülerleşen coğrafyanın konumu, TÜBİTAK tarafından yayınlanan Bilim ve Teknik Dergisi örneğinde ele alınmıştır. Derginin yayın hayatına başladığı 1967 yılı Ekim ayından, 2009 yılı Temmuz ayına kadar 42 yıl boyunca yayınlanan 500 sayısı irdelendiğinde, coğrafyanın özellikle son dönemlerde daha fazla ilgi topladığı ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Popüler Bilim, Coğrafya, Bilim ve Teknik Dergisi, TÜBİTAK

¹ Fırat Üniv., Sos. Bil. Enst., Coğrafya Anabilim Dalı, Doktora, Elazığ, bulgun@yahoo.com

² Fırat Üniv., Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Elazığ, mdचित्ци@firat.edu.tr

ABSTRACT

Popular science in general sense is the transformation of academic scientific researches into comprehensible form for wide sections of society. These researches are presented to the society by means of various presses. Naturally, the most important element of “popular science” is the popular science publications. Today, the popular science publications stand in the first rank among the chief sources to refer for masses interested in science. Such a kind of publishing aiming the delivery of scientific cases to large public is called as “popular science publication”. One of the most important means of popular science publication is the magazines which are published for this purpose. Priority of this kind of publication is current scientific events.

Problems related to nature and human beings have engaged the scientific and social realms more and more. Parallel to this, the position of geography, which gains popularity, is mentioned in the sample Bilim ve Teknik Journal. Periodical started its publication in October of 1967. When 500 periodicals that have been published from 1967 to 2009 are taken into account, it turns out that through these 42 years geography has gained more attention, especially in recent years.

Key Words: *Popular Science, Geography, Bilim ve Teknik Journal, Tübitak*

GİRİŞ

Toplumlar, bilimle ve bilimin ürünü olan teknolojiyle günden güne artan bir ivmeyle hayatlarını paylaşmaktalar. Bu paylaşım ister istemez insanları az ya da çok bilimle ilgili hale getirmektedir. Sözü edilen ilgi düzeyinin yaşanılan döneme bağlı olarak değişkenlik gösterdiği bilinmektedir. Örneğin 50'li yıllar, bilimin insan hayatına daha çok tıp, iletişim ve ulaşım teknolojisi olarak dünya çapında nüfuz etmeye başladığı, insan ve bilim ilişkisinde birçok bakımdan “ilkler” dönemidir. 60'lı yıllar insanın uzaya çıktığı, dönemin yayın organlarında sık sık uzay çalışmalarından bahsedildiği ve bilime büyük bir hayranlığın beslendiği yıllardır. 70'ler bu hayranlığın yerini giderek artan çevre sorunları nedeni ile daha çok toplumsal kaygıya bıraktığı dönemdir. 80'li yıllar bilim ve teknolojiye coşkulu bir yönelimin olduğu, teknolojinin ucuzlayıp kolay edinebilir hale geldiği yıllardır. 90'lı ve 2000'li yıllar ise bilgisayarın gelişiminin hızla sürdüğü ve hayatın her alanında yaygınlaştığı ve aynı zamanda çevresel endişelerin yoğunlaştığı dönemdir. Günlük “hayat gailisi” içindeki insan, değinilen dönemsel eğilimler, kişisel merak, yaşadığı sorunların yanı sıra başka birçok nedenle bilimle ilgilenebilir. Nedenleri farklı olsa da günümüzde geniş toplum kesimlerinin bilime olan ilgi ve beklentilerinin arttığı bir gerçektir. Popüler bilim yayıncılığının temel amacı da sözü edilen, bilim konulu gereksinimleri karşılamaktır.

Yayıncılık türünü “popüler bilim yayıncılığı” olarak tanımlayan (1967, s:2), Türkiye'nin en uzun süreli yayınlanan “popüler bilim dergisi” olma özelliğine sahip Bilim ve Teknik Dergisi'nin, bugüne kadar yayınlamış tüm sayılarını (Temmuz 2009 itibariyle 500 sayı) taramaya çalıştık, ancak yapmaya çalıştığımız şey, niceliksel verileri sıralamak yada bir bibliyografya oluşturmak değil, popüler bilim anlayışınca, coğrafya biliminin algılanış biçimini Bilim ve Teknik Dergisi örneğiyle sergilemektir.

Çevre sorunlarının arttığı, küresel ısınma ve iklim değişimlerinin tartışıldığı, doğal afetlerin sık sık gündeme geldiği, alternatif enerji kaynaklarına duyulan ihtiyacın iyice belirginleştiği günümüzde, coğrafya bilimine olan toplumsal ilgi de artmıştır. Bir bilim dalına ait bilimsel çalışmaların, popüler bilim yayınlarında yoğunluk kazanması, doğal olarak o bilim dalının “popülerleştiğinin” göstergesidir. Bu çalışmanın amacı, çağımızda insan-mekan etkileşimli sorunların nicelik ve niteliğinde görülen değişime bağlı olarak, güncel toplumsal beklentilerle popülerleşen coğrafyanın, “popüler bilim” anlayışı içerisinde yerini bulmak ve bu anlayışı değerlendirmektir. Bu bağlamda Bilim ve Teknik Dergisi sayfalarında yer bulan coğrafi yayınlar incelenerek, coğrafyanın popülerliği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Nitekim dergide, coğrafya biliminin ilkelerine ve araştırma yöntemlerine bağlı kalınarak yapılmış pek çok yazı yayınlanmıştır.

1. KAVRAMLAR VE TANIMLAR

1.1. Bilim Nedir ?

Pek çok bilim tarihçisi, bilimin insanlık tarihi kadar eski olduğunu ileri sürmektedir. İlk çağlardan günümüze insanoğlu çevresini gözlemlemiş, yaşadığı ortamı

anlamaya çalışmış, doğayla etkileşim içerisinde olmuştur. İlkçağda insanlar yazıyı, kesici aletleri, tekerleği, ilk tarım aletlerini icat etmişlerdir. Sonraki dönemlerde çeşitli mühendislik örneklerini ortaya koymuşlardır. İnsanın doğayı anlama çabası, yeryüzünde var olduğundan günümüze kadar süregelmiştir. Bu çaba bugüne kadar önemli bilgi birikiminin oluşumuna katkı sağlamıştır. Tarihin en eski çağlarından beri varlığından söz edilebilecek “bilim”, geçmişten günümüze çeşitli süreçlerden geçmiştir. Günümüz bilimini, “insan uygarlığının ortaya geç çıkmış bir ürünü” olarak ele alan Mason’a göre; “tarihin modern dönemlerine kadar, bir tarafta filozofların ve öte yanda da zanaatkarlarınkinden farklı bir bilimsel geleneğin varlığından söz edilemez. Bununla birlikte, bilimin kökleri, uygarlığın ortaya çıkışından önceki devirlere kadar uzanır. Tarihte ne kadar eskiye gidersek gidelim, daima zanaatkarlar ile akademisyenler tarafından bilinen ve bilimsel karakterli olan bazı teknikler, olgular ve kavramlar karşımıza çıkar” (2001, s:3).

Öte yandan insanın tarihi ve varoluşuyla ilintili olan bilimin, tüm bilim felsefecilerinin ve akademisyenlerin kesin olarak anlaştığı bir tanımı ortaya konulamamıştır. Buna karşın pek çok bilim adamının yaptığı onlarca bilim tanımına ulaşmak mümkündür. Bilim felsefesi Yıldırım’a göre bu durumun iki nedeni vardır; “1. Bilim donmuş, statik bir konu değil, sürekli ve artan bir hızla gelişen, değişen bir faaliyettir. 2. Bilim inceleme konusu ve metodu yönünden kapsamı ve sınırları kesinlikle belli bir faaliyet değil, çok yönlü, sınırları yer yer belirsiz karmaşık bir oluşumdur. Statik ve basit oluşumları bile tanımlamada çok kere güçlük çekeriz. Bilim gibi sürekli değişme halinde olan, yapısı karmaşık bir süreci, kesin açık ve herkesin kabul edebileceği bir tanımla belirlemek ise büsbütün güç bir iştir. Bu güçlük ne bilginleri ne de bilim üzerinde düşünen filozofları bazı tanımlar ileri sürmekten de alıkoyamamıştır” (1991a, s: 16). Gerçekten de çeşitli kaynaklarda yer alan “bilim” tanımlarının bir kısmı birbirleriyle ortaklık göstermekle birlikte, bazı anlamsal farklara sahip olduğu da bir gerçektir. Bu tanımlardan en yaygın birkaçını örnek vermek yerinde olacaktır;

- Bilim sistematik bir şekilde aklı kullanmak demektir (Alpar, 1997, s:27).
- Bilim gerçeği ya da doğruyu arama faaliyetidir (Yıldırım,1991a, s:14).
- Doğayı, özellikle doğaya ilişkin kuram yada beklentilerimizi, sürekli sorgulama etkinliğidir (Yıldırım, 1991b, s:27).
- Bilim bilinmeyenleri bilinir kılma çabasıdır (Ayhan, 2002, s:2).
- Bilim, yöntemle elde edilen ve pratikle doğrulanan bilgidir (Hançerlioğlu, 1993, s:33).
- Evrenin veya olayların bir bölümünü konu olarak seçen, deneye dayanan yöntemler ve gerçeklikten yararlanarak sonuç çıkarmaya çalışan düzenli bilgi (T.D.K., Güncel Türkçe Sözlük, 2009).

1.2. Bilim Dallarının Sınıflandırılması

Bilimde uzmanlaşma arttıkça ve bilimsel çalışmalar daha spesifik alanlara odaklandıkça bilim, felsefe bünyesinden ayrılıp kendi içerisinde çok çeşitli dallara ayrılmıştır. Her ne kadar modern bilimin başlangıcını ve kavramsallaştırılmasının miladını Aristo’yla alan görüşler olsa da, bilimin günümüzdeki biçimiyle sınıflandırılmasına

başlangıç tarihi olarak 16. Yüzyılı vermek yerindedir. Geçmişten bugüne, bilim dallarının sınıflandırılmasında bilim felsefecileri arasında kesin bir ittifak yoktur.

Örneğin Comte (1798-1857), bilimleri soyut – somut olarak ayırmış ve bilimi; aritmetik, astronomi, fizik-kimya, biyoloji şeklinde sınıflandırmıştır. Wilhelm Windelband (1848–1915), bilimleri yöntem bakımından apriori (rasyonel) ve empirik (deneye dayalı) bilimler diye ayırıyordu. Rasyonel bilimler matematik ve felsefe idi. Deneye dayanan bilimler de kendi aralarında ikiye ayrılıyordu: tarih bilimleri ve doğa bilimleri (Ergün, 2009, s:2). Günümüzde büyük ölçüde son bulmakla (Wikipedia, 2009) birlikte genel kabul gören anlayışla bilim; “doğa bilimleri”, “temel bilimler”, “sosyal bilimler” ve “uygulamalı bilimler” olarak dört ayrı başlıkta sınıflandırılabilir (Tablo 1). Bu ayırma göre “doğa bilimleri”, “temel bilimler” ve “sosyal bilimler” teorik bilim, bu bilimlerin verilerine dayanarak uygulamaya yönelik bilimleri, “uygulamalı bilimler” olarak değerlendirilmektedir. Yine coğrafya bilimi araştırma konuları ve yöntemleri gereği hem doğa bilimleri hem de sosyal bilimler içerisinde yer alırken, benzer biçimde fizik ve kimya gibi bilim dalları da temel bilimler ve doğa bilimleri içerisinde değerlendirilmektedir.

Tablo 1: Bilim Dallarının Sınıflandırılması

Doğa Bilimleri;	coğrafya, fizik, kimya, biyoloji, fizyoloji
Temel Bilimler;	fizik, kimya, matematik, mantık, dil
Sosyal Bilimler;	coğrafya, psikoloji, sosyoloji, antropoloji, tarih, kısmen ekonomi ve siyaset bilimleri
Uygulamalı Bilimler;	tıp, farmakoloji, mimarlık, mühendislik, hukuk

Belirtmek gerekir ki, coğrafyayı bilinen sınıflandırma örneklerinden farklı olarak ele alan görüşler de vardır. Özçağlar’a göre coğrafya “...bir bilimler topluluğudur” (2006, s:2). Elibüyük’e göre coğrafya, “...bir bilimler grubudur” (2000, s:29). Bu bağlamda Elibüyük, coğrafyayı, içerisinde yer aldığı çeşitli tasniflerin ana başlıklardan ayırarak, ayrı bir “Coğrafya Bilimleri” ana başlığı önermektedir. Elibüyük’e göre; “coğrafya, diğer bilimlerin oluşturduğu kümelerden ayrı, bilimler kümesi oluşturmaktadır. Bu durumda kendi yöntem ve özelliklerine uygun olarak sınıflandırılması gerekir” (s:46).

1.3. Popüler Bilim Nedir ve Niçin Gereklidir ?

“Popüler” kavramı, Latince “halk”, “toplum” anlamına gelen “populus”tan türetilmiştir. “Popüler bilim”, bilimsel bir çalışmanın geniş halk kitlelerince anlaşılabilir hale getirilmesi şeklinde tanımlanabilir. Bir diğer anlatımla popüler bilim, bilimsel kuram, kavram ve terminolojiyle yapılan bir çalışmanın kamuya dönük yüzüdür. Bu bağlamda popüler bilim yayıncılığı, kısaca bilimsel konuları anlaşılabilir bir dil ile kamuya sunmayı amaç edinir. “Popüler bilimin” bir diğer karşılığı “vulgarizasyon”dur. “Fransızca bir kelime olan vulgarizasyon, bilimsel verinin basitleştirilmesi, halk diline sunulması” (Kurtuluş, 1997, s:18) anlamına gelmektedir.

Bilimi popülerleştirmenin veya vulgarizasyonun tarihi Avrupa’da özellikle 18. Yüzyılda yaygınlaşmaya başlamış bir uğraştır. Aydınlanma çağında bilime yoğun bir ilgi

baş göstermişti. “Bilimi yaygınlaştırma uğraşısı özellikle işi gücü olmayan soylular arasında adres bulmuştu. Deneylerin ve bilimsel öğretinin halka yayılması bakımından çok verimli olan 18. Yüzyılda, meraklıların bilimsel deneyler için biriktirdikleri araç-gereçler hızla artmıştı” (Boidot, 1997, s: 32). Gerçekten de 18. Yüzyılda bilime olan bu ilgi pek çok bilim yazarını ortaya çıkarmıştı, Aynı tür edebi çalışmalar bilimin “asık yüzünü” daha ‘sevimli’ hale getirmişti. Popüler bilim uğraşısı doğrudan halk kitlelerine yönelik olduğu için, özellikle kitle iletişim araçlarıyla yakından ilgili bir kavramdır. Popüler bilim yayıncılığıyla uğraşan kişilere “bilim gazetecisi” veya “bilim yazarı” denilmektedir. “Bilim gazeteciliği Batı Avrupa ve ABD’de 19. Yüzyıldan itibaren profesyonel bir meslek halini almıştır” (Akben, 1992, s: 7).

Gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında ülkemizde daha geç tarihlerde ortaya çıkan popüler bilim yayınlarına örnekler verilebilir. 1891 yılında yayınlanmaya başlayan Servet-i Fünun (Fen-ler-in Zenginliği) dergisinin özellikle ilk dönemi, daha çok Fransızca çevirilerden oluşan bir popüler bilim dergisi olma özelliğine sahipti. “Servet-i Fünun Dergisi’nde popüler fen bilgileri ve sağlık bilgileri, Avrupa’da yapılan ilmi keşiflerin havadisleri bulunmaktaydı” (Ercilasun, 1989, s: 267). Ayrıca dergide, dönemin Avrupasında revaçta olan ünlü bilim yazarlarının eserleri de yer alıyordu. “Jules Verne’in, Octave Feuillet’nin, George Ohnet’nin romanları tercüme, gazete ve dergilerde tefrika ediliyor, bunlar okuyucu tarafından büyük bir alaka ile karşılanıyordu” (Ercilasun, 1989, s:268). Yine Servet-i Fünun dergisiyle birlikte, daha yakın zamanlarda, örneğin Cumhuriyet’in ilk yıllarında da gazetelerde zaman zaman bilim yazıları yer almaktaydı. Günümüzde pek çok yayın kuruluşu; radyolar, tv kanalları, dergiler, internet siteleri, gazete ekleri ve yanı sıra gazetelerdeki “bilim” sayfaları, bilimi halka ulaştırmaya katkı sağlamaktadır. Bu sayede ülkemizde bu tür yayınları takip eden özel bir izleyici kitlesinin oluştuğundan söz edilebilir.

Bugün hemen her şey kolaylıkla tüketilebilen bir ürüne dönüşebilmektedir. Bilimsel çalışmalar da bu anlamda bir tüketim unsurudur. Dolayısıyla popüler bilim, bir anlamıyla bilimin ticarileşmiş yönüdür. Popüler bilim yayıncılığının da bir takım ticari kaygılar taşınarak yapıldığını göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bunun sonucu olarak güncel konular popüler bilim yayınlarında daha fazla önem kazanmaktadır. Konular, okuyucu kitlesi dikkate alınarak genellikle yüzeysel ve ana hatlarıyla işlenir. Bu nedenle popüler yayınlar, izleyicilerine amacı aşacak biçimde derin bir ayrıntı sunmazlar.

Hiç kuşkusuz bilimsel çalışmaları, bilim adamları yaparlar. Toplum, bu bilimsel çalışmalara sade bir dille ve anlaşılabilir olarak çeşitli kanallardan ulaşabilmelidir. Bilimi anlamının ana gerekçelerini Yıldırım şöyle sıralar; 1- Bilimin uygulama sonuçları yaşamımızı giderek artan ölçülerde her cephesinde etkilemektedir; 2- Bilimsel düşüncüyü tanımak çağımız aydını için entelektüel bir zorunluluktur (1991a, s:15). Bilimin kendi içinde, farklı dallar arasında yaşanan kopukluk nedeniyle, bir alanda uzmanlaşmış bir bilim adamı, başka bir alandaki gelişmeleri izlemekte zorlanıyor. İşte bu nedenle, bilimle toplum arasında bir köprü kurmak gerekiyor. Popüler bilim yayıncılığı ve amatör bilim etkinlikleri, bunu sağlayan en önemli araçtır (Akoğlu, 2005, s:1).

Diğer taraftan, tarihin çeşitli dönemlerinde bilime ve bilim adamına karşı toplumda çeşitli önyargılarla olumsuz tavır alındığı bilinmektedir. Bu şartlar altında, toplumu bilimin gerekliliğine ikna etmek zorlaşabilir. Popüler bilimin, işte bu tür zorlukların aşılmasında, bilimin insan hayatına, konforuna katkısının anlaşılmasında, hayatımız için gerekliliğinin kavratılmasında, toplumun üretilen güncel bilgiden kısa sürede ve doğru olarak haberdar edilmesinde önemli katkıları vardır. Ayrıca insanoğlu meraklı bir canlıdır ve öğrendiği her yeni bilgi merakını daha fazla kamçulamaktadır. Bu noktada Aristoteles'in, ünlü "Metafizik" adlı eserine başladığı cümleyi hatırlamakta yarar var; "bütün insanlar doğal olarak öğrenmek isterler." İşte insan doğasında var olan bu bilgi tutkusu, tüm öteki faktörler göz ardı edilse dahi, bilimin ve dolayısıyla popüler bilimin var oluşunun temel gerekçesini tek başına oluşturabilir.

2. POPÜLER BİLİM VE COĞRAFYA

2.1. Popüler Bir Bilim Dalı Olarak Coğrafya

Günümüzde çok fazla tartışılmamakla birlikte; coğrafyanın tanımı, sınırları, başka bilim dallarıyla yaptığı işbirliğinin ölçüsü, geçmişte özellikle coğrafyacı bilim adamlarının önemli tartışma konularından biri halindeydi. Bugün daha karmaşık hale gelen insan-mekan etkileşimli sorunların ve çözüm önerilerinin ortaya konulabilmesi için coğrafyanın diğer bilim dalları ile daha fazla işbirliği yapması, önceki dönemlerde yoğun olarak yapılan coğrafya ile bazı bilim dalları arasındaki "sınır" tartışmalarını güncel hale getirmiştir (Bkz. Altındağ 1943, Tanoğlu 1964, Erer 1977). Bilim dalları arasında "sınır" gibi kesin bir ayırım aramak yerine, Barrows'un (1985, s:170) geniş bir hattı çağrıştıran "kuşak" önerisi, kanımızca günümüz bilimsel anlayışı için çok daha kullanışlı bir kavramdır.

Bir bilim dalına yönelik toplumsal ilgi, içinde bulunulan süreç ve güncel olgularla doğrudan ilintilidir. Popüler bilim dergileri, yayınlanış amacı gereğince günceli yakalamak ve bilimsel gündemi takip etmek durumundadır. Dolayısıyla bilim dallarının popüler yayınlarca gördüğü ilgi, yaşanan dönemle doğrudan alakalıdır. Geçmiş yüzyıllara bakıldığında, en çok ilgi toplayan bilim dallarının matematik, geometri, astronomi ve tıp olduğu görülür. Günümüzde depremler, tüm dünyayı etkileyen sağlık sorunları, bulaşıcı hastalıklar, uzay çalışmalarında gelişmeler, genetiğin öneminin anlaşılması hiç kuşkusuz ilgili bilim dallarının popüleritesini artırmıştır. Bu bağlamda coğrafya da benzer nedenlerle güncel ilgiye sahip olan bir bilim dalıdır.

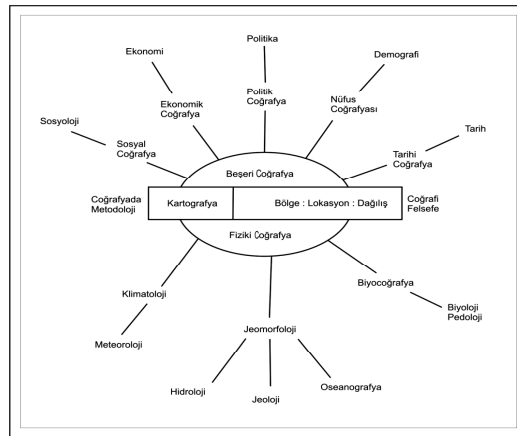
Akademik coğrafya eğitimi alan veya coğrafya ile ilgilenen bir bilim meraklısına, popüler bilim dergilerinde yayınlanan birçok çalışma, ilgi çekici gelebilir. Örnek olarak, iklim başlıklı bir araştırmadan nüfus konulu bir araştırmaya, ekolojiden kentsel sorunlara ve alternatif enerji kaynaklarına kadar, çok geniş bir bilimsel yelpazede yer alan konular sıralanabilir. Sözü edilen bilimsel konulara yalnızca bilimsel yayın organlarında değil, günlük gazetelerde de rastlanmaktadır. Her ne kadar sözü edilen araştırma konuları,

ülkemizde yayınlanan bazı popüler bilim dergilerince coğrafya bilimi dışında, başka bilim dallarının konuları olarak algılansa bile, içerik olarak coğrafyanın dışında düşünülemez.

Aslında coğrafya çerçevesi içinde ve bu bilimin temel araştırma yöntemleri uygulanarak yapılan bazı çalışmalar, günümüzde daha popüler olan isimlerle sunulmaktadır. Örneğin bugün “çevre bilimleri” veya “ekoloji” adı altında yapılan çalışmaların içerikleri incelendiğinde, amaç ve yaklaşımları bakımından aralarında bazı farklar olsa bile, bunları coğrafyadan ayırmak mümkün değildir. Bu durum bilimde pratik faydaya yönelen yeni akımların coğrafya alanındaki sonucudur. Artık sadece tasvir ve istatistikten ibaret coğrafi bilgiler ilgi görmemektedir. Bu bilgilerden başka bilim alanlarında, özellikle insanın yaşama düzeni ile ilgili konularda yararlanılması önem taşımaktadır. Böyle bir yaklaşımla yapılan, aslında modern coğrafyadan başka bir şey değildir (Kayan, 1999, s:189-190).

Sonuç olarak günümüzde hemen uygulamaya konulabilecek bilimsel araştırmaların ilgi gördüğü, coğrafyanın ise bir yandan buna pek uymayan klasik yapısını korurken bir yandan da değişik yaklaşımlarla yeni beklentilere cevap vermeye çalıştığı dikkati çekmektedir. Böyle bir gelişme birbirine yakın bilim dalları arasında zaten kesin olmayan sınırları iyice belirsiz duruma getirmiştir. Günümüzde özel bir konu veya amaç için birçok bilim alanının verilerine dayanan multi-disipliner yaklaşımlar ve ekip çalışmaları önem kazanmıştır (Kayan, 1999, s: 190). Tıpkı “modern coğrafya” kavramı gibi “multi-disipliner” kavramı da çalışmamız için önem taşıyan bir diğer kavramdır.

Coğrafya bilimi, insan ve doğal ortamı konu edinen geniş bir araştırma alanına sahiptir. Dolayısıyla, ortak çalışma konularına sahip olduğu pek çok bilim dalının verilerine ve yaklaşımlarına gereksinim duyar (Şekil 1). Aslında diğer bilim dalları için de geçerli olan söz konusu durum nedeniyle, içerisinde coğrafya biliminin de yer aldığı multi-disipliner çalışmalarda son zamanlarda artış olduğunu söyleyebiliriz.

Şekil 1: Coğrafya ve Yakın Bilimler (Tümertekin ve Özgüç 1997'den)

Buna göre coğrafyanın aslında, “bağıntılar bilimi” veya “fiziki - beşeri bilimler arasında köprü” benzetmeleriyle ifade edilen yapısı, aslında özü itibarıyla coğrafyanın çalışma alanının oldukça geniş ve diğer bilimlerle işbirliğine açık olduğunun bir başka ifadesidir. Karabağ’a (2009) göre; “coğrafyanın geleneksel olarak iki konusu vardır; bunlar fiziki çevre ve beşeri çevredir.” Aşağıdaki tabloda coğrafya çerçevesi içerisinde değerlendirilebilecek konuların bazıları gösterilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Fiziki ve Beşeri Çevre Elemanları (Karabağ’dan, 2009)

Fiziki Çevre	Beşeri Çevre
Yeryüzü şekilleri	Tarım
Doğal kaynaklar	Sanayi
Topraklar	Nüfus
Bitkiler	Eğlence ve dinlenme
Hava ve iklim	Yerleşmeler
	Ulaşım

Tablo 2 ve Şekil 1 dikkate alındığında, coğrafyanın konusunu birbirini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen fiziki, beşeri süreç ve unsurların oluşturduğu söylenebilir. Coğrafi mekan, zaman ve insan arasındaki etkileşimlerin karmaşıklığına bağlı olarak, çalışma konularının geniş bir alanda yer alması doğal olarak coğrafyanın farklı bilim dallarıyla daha fazla işbirliği yapmasına neden olur. Buna göre popüler bilim dergilerinde coğrafi birçok çalışmaya rastlanır. Nitekim Bilim ve Teknik Dergisi’nde, coğrafyanın hemen her çalışma konusuna ait çeşitli yayınlar bulunmaktadır.

2.2. Bilim ve Teknik Dergisi Coğrafyaya Nasıl Bakıyor ?

Ülkemizde, akademik çevreler dışında yer alan geniş toplum kesimlerinin, bilimsel çalışmaları izleyebilecekleri, belirli bir sürekliliğe sahip, özenli yayın organlarından biri, TÜBİTAK tarafından yayınlanan Bilim ve Teknik Dergisi’dir. Bu bağlamda Bilim ve Teknik Dergisi, popüler bilim anlayışının en iyi gözlemlenebileceği, popüler bilimin coğrafyayı algılayışının ve yine coğrafyanın popülaritesinin ortaya konulabileceği en uygun mecralardan biridir. Dergi, 1967 yılının Ekim ayından günümüze kadar, 42 yıl boyunca, her ay kesintisiz olarak yayınlanmıştır. Bilim ve Teknik aynı zamanda ülkemizin en çok satılan popüler bilim dergisidir. Ortalama olarak aylık 40 bin civarında bir satış rakamına sahiptir, bazı sayıların tirajı ise içerdiği konulara ve verdiği eklere göre 80 bine ulaşmaktadır.

Dergi belirlediği kriterlere göre yayınladığı çalışmaları, uygun bulunduğu bilim dallarının ana başlıkları altında sınıflandırmıştır. Bir bakış açısı ortaya koyabilmek için, yapılan bu sınıflandırma tarafımızca ana hatlarıyla esas alınmıştır. Dergide yer alan “coğrafi” yayınları olabildiğince inceleyerek, tabloştürmeye çalıştık. Buna göre, aynı konularda başka bilim dallarının tamamen kendi bakış açılarını yansıtan bazı çalışmalar tablolara dahil edilmemiştir. Buna karşın derginin 42 yıllık yayın tarihi boyunca, farklı bilim dalları içerisinde değerlendirilmiş olsa bile, tablolarımızda birkaç örnek dışında yer

almayan, ancak “coğrafi” olarak değerlendirilebilecek başka yayınların da var olduğudur. Fazlasıyla ayrıntı olabilecek böyle bir çaba, bu çalışmanın amacını ve sınırlarını aşmaktadır. Bu bağlamda dikkate aldığımız temel kriter, dergide coğrafya biliminin araştırma konularını oluşturan yayınları ana başlıklar altında, olabildiğince örneklendirmeye çalışmaktır. Bunlardan başka, dergide akademisyenlerce hazırlanmış çok sayıda coğrafi makale olduğu gibi, akademik çevreler dışında yer alan bilim meraklılarınca yapılmış çalışmalar da mevcuttur.

Bilim ve Teknik Dergisi, 42 yıllık arşivinde yer alan bazı coğrafi yayınları, alışılmışın dışında bir bilimsel tasnife tabi tutmuştur. Örneğin, jeologların yapmış olduğu ve doğal olarak jeoloji ağırlıklı bazı çalışmalar “coğrafya” kapsamına alınırken, jeomorfoloji bütünüyle jeolojinin alt dalı olarak ele alınmış ve ilerleyen sayfalarda örneklerini vereceğimiz jeomorfoloji çalışmaları “jeoloji” başlığı altında sınıflandırılmıştır. Ayrıca “doğal afetler”, “doğal kaynaklar”, “uzaktan algılama ve CBS” gibi konular da “jeoloji” ana başlığı altında toplanmıştır. Yine “klimatoloji” başlıklı çalışmalar, “biyoloji” ana başlığı içinde yer alan, “ekoloji” alt bölümünde toplanmıştır. “Doğal afetler” ana başlığı içerisinde, yalnızca “erozyon” ve “sel baskını” konulu çalışmalar yer alırken, “depremler”, “tsunami” gibi diğer doğal afetler ayrı başlıklar altında değerlendirilmiştir, yine bir doğal afet olan “çığ” konulu çalışmalar, “iklimbilim-klimatoloji” başlığı altında ele alınmıştır.

Derginin söz konusu tasnifi, popüler bilim kavramının içerisinde barındırdığı, görece esnek bakış açısı dikkate alınsa dahi, coğrafya biliminin araştırma konularına uzak bir değerlendirmeyi yansıtmaktadır. Bu değerlendirmenin, coğrafya biliminin konusunu, yeryüzünün doğal unsurlarını betimlemekten ibaret olarak gören bir genel kabulden kaynaklandığı söylenebilir. Bilim ve Teknik dergisinin sözü edilen tasnifi, aynı zamanda, coğrafya çalışmalarının “günümüzde daha popüler olan isimlerle sunulması”na örnek gösterilebilir.

2.2.1. “Coğrafya” Başlıklı Yayınlar

Bilim ve Teknik Dergisi’nin internet arşivi ve yine derginin Temmuz 2009 sayısında DVD olarak yayınladığı “42 Yıllık Arşiv”ine göre, dergide “coğrafya” ana başlığı altında ele alınan toplam 34 tane makaleye rastlanmıştır (Tablo 3-4). Bu makalelerin 25’i “gezi, keşif ve mekan” betimlemesi araştırmalarına dayalı “klasik coğrafya” olarak tasnif edilebilecek çalışmalar, 9’u ise “harita - kartografya” konulu çalışmalarıdır. Yayımlanan makalelerin bir kısmı çeviridir. Çalışmaların nispeten az bir kısmı coğrafyacı bilim adamları tarafından yapılmıştır.

Tablo 3: Mekan-Keşif-Araştırma Gezileri Konulu Çalışmalar

Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
478	66	İpek Yolu Öncesi Ticaret (2007)
469	108	Stonehenge’ in Başı Belada (2006)
364	74	Paria Nehri (1998)

330	8	Uzaydan Yeryüzü (1995)
248	34	Antarktika Kıtası (1988)
248	43	Dağların Hüneri (1988)
Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
248	56	Büyük Sahra'nın Altında Irmak Bulundu (1988)
244	44	Melendiz Suyu Kanyonu Yada Ihlara Vadisi (1988)
236	20	Galapagos Takımadaları (1987)
235	3	Hasandağı Yöresi Doğal Anıtları (1987)
231	24	Alanya "Dim Mağarası" (1987)
230	35	Kıyılarımızın Sorunu: Tanımsızlık (1987)
226	17	Ballıkayalar Vadisi (1986)
225	42	Acıgöl Maarı ve Meke Tuzlası (1986)
223	1	Milli Park Olması Gereken Bir Yöremiz: Aladağlar (1986)
223	20	İncesu Mağaraları (1986)
218	1	Stromboli Yanardağı (1986)
195	23	Okyanus Tabanının Haritası Nasıl Yapıldı ? (1984)
153	1	Himalayalar ve Everest Doruğu (1980)
152	16	Yerküre (1980)
150	21	Bermuda Üçgeninin İçyüzü (1980)
124	41	Amerika'yı Gerçekten Kim Keşfetti ? (1978)
112	41	Madagaskar Gezisi (1977)
45	16	Denizden Kazanılan Kara (1971)
29	36	Uydu Fotoğrafı: Aden Körfezi (1970)

Tablo 4: Coğrafya Başlıklı, Harita Konulu Çalışmalar

Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
424	92	Günümüzde Haritacılık (2003)
423	74	Harita (2003)
326	48	Haritaların Gizemli Dünyası (1995)
266	18	Bilgisayarla Görüntü İşleme (1990)
156	17	Dünya haritaları (1980)
119	1	Haritaların Öyküsü (1977)
109	31	Atlas'lar Daha Kolay Anlaşılır Hale Nasıl Getirilebilir ? (1976)
90	30	Orman Kaynaklarının Uzaktan Algılama Tekniği İle Tespiti ve Değerlendirilmesi (1975)
33	40	Yanlış Renklere Doğru Haritalar (1970)

Söz konusu çalışmalarda genellikle konu edinilen alanın jeolojisi, yüzey şekilleri, iklimi, bitki örtüsü, biyocoğrafyası, toprak özellikleri yanı sıra alanın beşeri özellikleri ile alanın keşfi ve ilk yerleşimleri hakkında yüzeysel bilgiler verilmiştir. Görselliğin önem kazandığı bu tür çalışmalarda ayrıca araştırma alanının doğal özellikleri ve önemli coğrafi birimleri yer almıştır. Son yıllarda derginin, betimlemeye dayalı "mekan-keşif" içerikli yayınlarda dikkat çekici bir azalma görülmektedir. Yine son zamanlarda yapılan bu tarz

yayınların bazıları, “coğrafya” başlığı dışında başka bilim dallarının başlıkları altında sunulmuştur.

2.2.2. Diğer “Coğrafi” Çalışmalar

Dergide, yukarıdaki tablolarda sıralanan makalelerin dışında, 500 sayılık yayın süresi boyunca, her ne kadar “coğrafya” ana başlığı altında yayınlanmasa da, coğrafya biliminin hemen her alt dalına ait güncel ve zengin bir içerik bulunmaktadır. Yine esas olarak derginin arşiv tasnifini esas alarak oluşturduğumuz tablolarda yer alan makalelerin, “coğrafi” kapsam ve yaklaşımında olmaları dikkate alınmıştır. Yapılan coğrafi çalışmalar dergi tarafından ana hatlarıyla şu başlıklar altında toplanmıştır;

- 1- İklim, klimatoloji başlıklı çalışmalar
- 2- Doğal ortam, çevre ve ekoloji başlıklı çalışmalar
- 3- Doğal afetler başlıklı çalışmalar
- 4- Enerji kaynakları ve doğal kaynaklar başlıklı çalışmalar
- 5- Deprem ve tsunami başlıklı çalışmalar
- 6- Jeomorfoloji konulu çalışmalar
- 7- Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) başlıklı çalışmalar
- 8- Turizm başlıklı çalışmalar
- 9- Tarım ve hayvancılık başlıklı çalışmalar
- 10- Nüfus ve demografi başlıklı çalışmalar
- 11- Siyaset başlıklı çalışmalar

Bilim ve Teknik dergisinin özellikle son yıllarda yayımlanan sayılarında “iklim” ve “küresel ısınma” konulu güncel araştırmalara sıkça yer verdiği, ayrıca “çevre-ekoloji” konulu çalışmalarda, dünya çapında bir bilincin oluşmasına bağlı olarak son yıllarda yapılan yayın artışı dikkat çekicidir. Yine ülkemizin bilimsel gündeminde son 10 yılda daha fazla yer tutan “deprem” konulu yayınlardan tabloştırdıklarımız, depremi jeomorfolojinin araştırma konusu olarak, doğal afet olarak ve yerleşme sorunu olarak ele almıştır.

Bilim ve Teknik Dergisi arşivinde çok çeşitli genel başlıklar altında toplanan “coğrafi” çalışmalar, coğrafyanın popülerliğinin, algılanışının ve coğrafyadan beklentilerin anlaşılması için önemli bir kaynaktır. Dergiden sunmaya çalışacağımız yayın örnekleri itibarıyla, gerçekte coğrafyanın araştırma alanını oluşturan “fiziksel ve beşeri çevre” konularına yıllar boyunca artan bir ilgi olduğu açıktır. Yine söz konusu yayınlara göre, “doğa ve insan” olgusuna, başka bazı bilim dallarının, son zamanlarda daha fazla ilgi gösterdiği de söylenebilir. Dergide “klasik coğrafya” çalışmaları yer aldığı gibi, “modern coğrafya” çalışmalarına rastlanmaktadır.

2.2.2.1. İklim, Klimatoloji Başlıklı Çalışmalar

Küresel ısınma ve iklim değişikliği bir süredir yalnızca bilimsel yayın organlarında değil, medyada da sık sık yer bulmaktadır. Çünkü “küresel ısınma” sorunu, kuraklık, sel baskınları, sağlık sorunları, açlık tehlikesi, çevresel tahrip, biyolojik çeşitliliği tehdit etmesi

gibi çok boyutlu yapısıyla doğal olarak birçok bilim dalının ilgi alanını oluşturmaktadır. Yine buzul erimelerine bağlı olarak deniz ve okyanus sularının yükselmesi ve kıyı yerleşim alanlarının sular altında kalma riskine bağlı olarak 2050 yılına kadar 150 milyonu aşacağı tahmin edilen “iklim mültecileri” (Sipahi, 2008) gibi yakın geleceği işaret eden sorunları da beraberinde getirmektedir. Özellikle son 15 yılda, Bilim ve Teknik Dergisi, sürekli olarak gündemde tuttuğu çok boyutlu “küresel ısınma” konusunu farklı açılardan ele alan çok sayıda makale yayınlamıştır (Tablo 5).

Tablo 5: İklim, Klimatoloji (İklimbilim) Çalışmaları

Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
497	74	Dünya Meteoroloji Gününü Kutluyoruz: Ya Ölç(e)meseydik ? (2009)
496	42	Küresel İklim Değişikliğinin Bitki Örtüsüne Etkileri (2009)
496	38	Küresel İklim Değişikliğinin Türkiye'deki İzleri (2009)
496	32	Türkiye İçin İklim Değişikliği Senaryoları (2009)
496	17	La Niña'nın Etkisi Azalıyor (2009)
495	18	Ormanlar ve Küresel Isınma İlişkisi (2009)
493	42	Yemyeşil Kutuplar (2008)
493	28	İklim ve İklim Değişimleri (2008)
490	118	Küresel Isınma (2008)
490	84	Çölleşme, İç Anadolu ve Türkiye (2008)
489	48	Su Fakirliği Kapımızda mı ? (2008)
488	72	Karbon Cephesinde Son Durum (2008)
487	18	Geleceğin Sıfır Karbon Salımlı Kenti Kuruluyor! (2008)
487	12	Isınma Tropik Türler İçin Daha Tehlikeli (2008)
482	20	Küresel Isınmayı Önleyebilir miyiz? Güç Bizde mi ? (2008)
479	90	Buzulun Yorganını Kaldırma Zamanı (2007)
473	78	Küresel Isınma: Bir de Doğal Etki Binerse... (2007)
472	54	Çığ Araştırmacıları (2007)
472	52	Çığ (2007)
472	18	Bizim Suçumuz, İnsanın İklim Değişimindeki Payı (2007)
471	40	İklim Değişikliği Uygarlığımızı Yok mu Edecek ? (2007)
471	36	İklim Değişimleri ve Uygarlığın Doğuşu (2007)
469	22	İklimimiz Değişiyor (2006)
456	42	Karbondioksitten Kurtulabilecek miyiz ? (2005)
455	66	Küresel Isınmada Payınız (2005)
455	56	Katrina'dan Rita'ya Kasırgalar (2005)
454	60	Küresel Isınma Dünyamızı Ne Kadar Isıtacak ? (2005)
451	38	İklim Geleceğimiz (2005)
447	12	En Büyük Toplu Yokoluşun Nedeni İklim Değişimiymiş (2005)
419	38	İklim Kontrolü (2002)
416	22	Zaman Tünelinde İklim (2002)
406	67	Küresel Isınma ve Olası Etkileri (2001)
406	66	Isınan Dünyada Yaşam (2001)

Popüler Bilim Anlayışı ve Coğrafyanın Popülerliği, Bilim ve Teknik Dergisi Örneği

403	54	Yirmibirinci Yüzyılda Çevresel Kıyamet (2001)
397	56	Denizlerimizin Farklı Sesleri (2000)
393	68	Türkiye'nin Bilinmeyen Kaynağı, Çöl Tozundan Kar (2000)
392	47	Ormanlar ve Küresel Isınma (2000)
392	36	İklim Değişiyor (2000)
376	85	İklim Değişikliği ve Tropikal Fırtınalar (1999)
Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
376	82	Atlantik'in Gazabı Kasırgalar (1999)
370	20	Küresel Isınma Rekor Kırıyor (1998)
364	58	Karadeniz Yağışları (1998)
363	50	Pasifik'in Yaramaz Çocukları, El Niño ve La Niña (1998)
363	56	El Niño'nun Türkiye ve Avrupa İklimi Üzerinde Gözlenen Etkileri (1998)
362	13	El Niño (1998)
360	88	Türkiye'de ki El Niño Yağmurları (1997)
357	88	İklim Değişimi ve Su (1997)
355	68	Sahra Tozundan Alg Patlamalarına (1997)
355	36	Hava ve İklim Kavramları Üzerine (1997)
355	32	Yukarıda Neler Oluyor ? (1997)
352	58	Çığ (1997)
349	96	İklim Değişikliği ve Ekosistemler Üzerindeki Olası Etkileri (1996)
342	62	Atmosfer (1996)
340	38	Anormal Mevsim Normalleri (1996)
321	64	Dünyanın İklimi Değişiyor... Küresel Isınma (1994)
319	32	Yağmursuzluk (1994)
293	36	Suyun Yaşam, İklim ve Uygarlık Bakımından Önemi (1992)
287	14	Tayfunlar (1991)
281	11	Körfezdeki Yangın Dünyanın İklimini Değiştiriyor mu ? (1991)
280	32	Görülmedik Kasırgalar Avrupa'yı Altüst Ediyor (1991)
275	48	Yoğunlaşma ve Sis (1990)
272	46	Ülkemizdeki Doğal Gaz Çıkışlarının Çevre Üzerine Etkileri (1990)
272	14	Dünya İklimindeki Isınma Devam Edecek (1990)
271	14	Buzul Dönemlerini Hazırlayan Etkiler (1990)
270	8	Okyanuslar, Dünyanın İklimini Nasıl Etkiliyor ? (1990)
266	39	Unutulmuş Bir Karşı Tepki Sera Etkisini Kesiyor (1990)
253	4	Okyanuslar Köpüklendiği Zaman (1988)
244	30	Dünyayı Değiştirecek Üç Derece (1988)
202	24	Lodos Hastalığı (1984)
201	5	Dikkat! Dünyanın Ateşi Yükseliyor (1984)
193	24	Alaska Buzulu Geri mi Çekiliyor ? (1983)
164	22	Atmosferin Karbondioksit Derişimindeki Artışlar ve Etkileri (1981)
147	11	Hava, İklim Ve Ulusların Kaderi (1980)
144	19	Dünya İklim Programı (1979)

138	31	Meteoroloji ve Enerji (1979)
88	16	SAHEL: Açlık Konusunda Örnek Olay (1975)
81	12	Gelecekte Rüzgardan mı Yaşayacağız ? (1974)
78	31	Cadı Rüzgarı (1974)
77	6	Korkunç Bir Doğa Olayı; Çığ (1974)
49	35	Meteorolojide Dün Bugün (1971)
47	30	Yarın Hava Nasıl Olacak ? (1971)
Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
44	45	Sun'î Yağmurlar ve Ötesi (1971)
44	1	Bulutlar (1971)
36	39	Yıldırımdan Hala Yüzlerce İnsan Ölmektedir (1970)
36	24	Karbondioksit ve İklim (1970)
31	41	Esrarengiz Kar (1970)
23	18	Felaketinde Olmuş Hayırlısı (1969)
18	25	İnsanlar ve Hava (1969)

2.2.2.2. Doğal Ortam, Çevre ve Ekoloji Başlıklı Çalışmalar

21. Yüzyılın başlarında çevresel sorunların tüm dünyada gün geçtikçe daha önemli bir gündem oluşturduğuna tanık oluyoruz. Gerçekten tüm dünyada yaşanan çevresel tahribat, kirlilik, yıkımlar, özellikle son dönemde dünyanın geri kalmış bazı ülkelerinde artan sanayileşme faaliyetleri ve yaşanan hızlı kentleşme süreci, tüm insanlığın önünde küresel etki gücüne sahip bir sorun yaratmıştır. Uluslararası çevre ve iklim sözleşmelerinin oluşmasına yol açan bu süreç, medyanın da küresel çapta ilgi gösterdiği güncel bir konudur. Dergide, “çevre-ekoloji-doğal ortam” konulu yayınlar, yukarıda anılan sürece paralel olarak artış göstermiştir. Çevre-iklim, çevre-kent, ekolojik tarım konulu yayınlar derginin özellikle son dönemlerde yayınlanan sayılarında yoğunluk kazanmıştır (Tablo 6).

Tablo 6: Doğal Ortam, Çevre ve Ekoloji Çalışmaları

Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
500	17	Türkiye Florası Projesi (2009)
462	82	Korunan Alanlarda Ekoloji Temelli Doğa Eğitimi (2006)
440	78	Ekolojik Çiftlikler (2004)
425	4	Çevreci Yanardağ (2003)
421	50	Bizi Biz Yapan Doğamız mı, Çevremiz mi ? Tartışma Bitti mi? (2002)
419	82	Ekolojik Ayak İzleri (2002)
416	18	Rusya Ekonomiden Yitirdiğini Çevreden Kazanma Peşinde (2002)
403	54	Yirmibirinci Yüzyılda Çevresel Kıyamet (2001)
401	22	Geleceğimiz Çevremiz (2001)
396	74	Yeni Kent Ekolojisi (2000)
366	84	Toprak Ekosistemi Değişiyor mu ? (1998)
348	96	Çevre Sorunları Niçin Var ? (1996)

341	96	Çevre Korumada Tarımsal Yayım (1996)
334	66	Eski Yunan'da Çevreyle İlişkiler (1995)
328	52	Nükleer Santrallerin Çevreye Etkisi (1995)
328	60	Çevreciliğin Tarihsel Boyutları (1995)
326	66	Ekoloji ve Çevre Sorunları (1995)
288	47	Çevre ve Temel Kavramlar (1991)
270	52	GAP ve Ekolojik Gerçekler (1990)
259	15	Çevre ve İnsan (1989)
Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
253	16	Çevre Sorunu ve Sistem Yaklaşımı (1988)
252	22	Çevre Kirlenmesinin Ekonomik Boyutları (1988)
252	4	Toplum ve Doğa Kanseri: Çevre Sorunu (1988)
201	33	Ekolojik Enerji Açısından Tarım Üretimi ve Nüfus İlişkisi (1984)
195	14	Yaşadığımız Çevre Sorunları (1984)
176	13	Anadolu Doğal Ortamında İnsan Çevre İlişkisi (1982)
165	22	Çevre Sorunları (1981)
160	21	İnsan, Doğa ve Çevre (1981)
159	8	Çevrebilim Kavramı ve Anadolu (1981)
156	14	İnsan Paleokolojisi (1980)
154	32	Geçmişten Bugüne Anadolu Bitki Örtüsü (1980)
153	7	Çevre Sorunları ve İnsan Hakları (1980)
149	38	Doğal Bitki Örtüsü Ve Ekolojik Etmenler (1980)
147	1	Ekonomi Açısından Çevre (1980)
144	33	İnsan Ekolojisi (1979)
143	34	Doğal Çevre ve Biz (1979)
142	43	Neden Çevre Sorunları ? (1979)
130	30	Çevre Kirlenmesi ve Denizler, Okyanuslar (1978)
114	8	Çevre Sorunları ve Hava Kirlenmesi (1977)
109	38	Yukarı Nil Barajı: Ekolojinin Zor Bir Öğretisi (1976)
96	37	Assuan Barajı ve Çevre Koşulları; Bolluk Yıllarını Bekleyiş (1975)
65	21	Tabii Çevrenin ve Vegetasyonun Tüm Halinde Araştırılması (1973)
65	16	Ekoloji ve Evrenin Kaderi (1973)

2.2.2.3. Doğal Afetler Başlıklı Çalışmalar

Çığ, kuraklık, heyelan, erozyon, sel-taşkın, fırtına, aşırı kar yağışı, dolu, yıldırım gibi, iklim kökenli afet türlerini konu edinen çalışmalar dergide sıkça yer bulmuştur. Çığ ve tayfun gibi doğal afet temalı yazılar, “iklim” başlığı altında toplanmıştır. Dergi tarafından “doğal afet” genel başlığı altında sınıflandırılan yayınlarda “erozyon” konusunun daha ağırlıklı olarak ele alındığı dikkati çekmektedir, son yıllarda ise “yağış” konulu afetler ön plana çıkmıştır (Tablo 7).

Tablo 7: Doğal Afetler Çalışmaları

Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
490	31	Tropik Yağışlar Sel Getirdi (2008)
489	29	Kuraklık Yoksulluğu Vuruyor (2008)
418	20	Okyanus Serpintisi Kuraklıkla Savaşıyor (2002)
401	98	Kuraklık Nedir ? Ne Değildir ? Kuraklığın Çözümü Nedir ? (2001)
359	8	Yıldırıma Karşı (1997)
336	72	Doğal Erozyon (1995)
Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
336	70	Aşınıp Taşınıyoruz... Erozyon... (1995)
210	5	Yağışla Gelen Ölüm (1985)
197	9	Erozyonla Yitirdiklerimiz (1984)
175	40	Yarıntı Erozyonu, Çevre - İnsan (1982)
77	6	Korkunç Bir Doğa Olayı: Çığ (1974)
36	6	Dünyada Erozyon (1970)
36	5	Erozyona Karşı Plastik (1970)
36	1	Türkiye'de Erozyon (1970)
21	31	Su Baskınları Londra'yı Tehdit Ediyor (1969)

2.2.2.4. Enerji ve Doğal Kaynaklar Başlıklı Çalışmalar

İklim sorunu, çevresel sorunlar, doğal afetler, günümüzde yüz yüze geldiğimiz küresel boyutlu sorunlardandır. Neden-sonuç ilişkisi ile farklı ölçülerde birbirleri ile etkileşebilen, birbirlerine süreklilik kazandırabilen bu olguların, coğrafyanın gündemine getirdiği konulardan biri “enerji kaynakları ve doğal kaynaklar”dır. “Enerji kaynakları” konusu dergide yalnızca kirleticiliği ile çevresel sorunlara bir önlem olarak değil, aynı zamanda tüketilebilirliği, maliyeti gibi nedenlerle de tartışılmaktadır. Nitekim “enerji kaynakları, doğal kaynaklar” konulu çalışmalar, “iklim, çevre, doğal afetler” gibi son dönemlerin önemli sorunlarıyla eş zamanlı olarak dergi sayfalarında yoğunluk kazanmıştır. Bu bağlamda son dönemde yenilenebilir, doğayı kirliletmeyen, düşük maliyetli, alternatif enerji kaynaklarına yönelik çalışmalarda dikkat çekici bir artış vardır (Tablo 8).

Tablo 8: Enerji Kaynakları ve Doğal Kaynaklar Başlıklı Çalışmalar

Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
498	58	Okyanuslardan Gelen Enerji Dalga Enerjisi (2009)
498	50	Yerkürenin Bize Armağanı Jeotermal Enerji (2009)
498	36	Yenilenebilir Enerji Teknolojileri Rüzgâr Enerjisi (2009)
498	28	Güneş Enerjisi Termal Uygulamaları Yeniden Altın Çağında (2009)
498	24	Yenilenebilir Enerji Kaynakları (2009)
498	7	Jeotermal Enerji (2009)
495	18	Rüzgâr Enerjisi Üretiminde Yeni Rekor (2009)
493	8	Çevre Korumada Çözüm Nükleer Enerji mi ? (2008)
485	102	Alternatif Enerji Kaynakları: Güneş Enerjisi (2008)

Popüler Bilim Anlayışı ve Coğrafyanın Popülerliği, Bilim ve Teknik Dergisi Örneği

484	102	Geleceğin Yenilenebilir Enerji Kaynakları: "Rüzgar Enerjisi" (2008)
464	50	Aktif Tektoniğin İkrarı, Sıfır Zararlı Jeotermal Enerji (2006)
464	34	Türkiye'de Güneş Enerjisi (2006)
457	44	Geleceğin Yakıtını Doldurmak (2005)
436	74	Rüzgar Enerjisi (2004)
422	70	Enerjimizin Geleceğine Bakış (2003)
422	71	Yenilenebilir Enerji (2003)
422	72	Hidroelektrik Enerji (2003)
Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
414	38	Bor (2002)
403	92	Bor Madeni (2001)
397	12	Krater Enerjisi (2000)
388	48	Nükleer Enerji (2000)
381	12	ABD Rüzgar Enerjisi Kullanımını Artıracak (1999)
356	92	Enerji Kaynağı Çamur (1997)
352	8	Denizlerdeki Yeni Enerji Kaynağı (1997)
343	72	Denizlerdeki Enerji (1996)
342	56	Biyokütle Enerjisi (1996)
341	56	Rüzgar Enerjisi (1996)
340	50	Güneş Enerjisi (1996)
339	60	Fosil Yakıtsız Yaşamda Jeotermal Enerji (1996)
337	66	Geçmişten Günümüze İnsan ve Enerji (1995)
336	98	Alternatif Enerji Kaynaklarından Biyogaz (1995)
323	44	Türkiye'de Hidroelektrik Enerji (1994)
319	40	Türkiye'de Bor Madenciligi (1994)
319	38	Bor Cevheri (1994)
319	30	Enerji ve Çevre (1994)
286	44	Dünden Bugüne Enerji Politikalarımız (1991)
256	11	Türkiye'de Jeotermal Enerji (1989)
254	20	Enerji Darboğazı ve Alternatif Enerji Kaynakları (1989)
254	6	Yenilenebilir Enerji Kaynakları (1989)
232	27	Enerji Kaynakları ve Ülkemiz (1987)
183	1	Jeotermal Enerji ve Türkiye'nin Jeotermal Enerji Potansiyeli (1983)
165	25	Doğanın Harikası Su (1981)
161	45	Eşsiz Bir Doğal Kaynağımız: Perlit (1981)
155	1	Rüzgar Estiği Sürece (1980)
145	13	Gelecekte Enerji (1979)
142	20	Güneş Enerjisi İnsanlığın Hizmetinde (1979)
138	31	Meteoroloji ve Enerji (1979)
116	21	Okyanus Tabanının Zenginlikleri (1977)
107	17	Ek Enerji Kaynağı: Rüzgardan Sağlanan Elektrik (1976)
105	6	Doğal Alanların ve Türlerin Korunması İnsanlık İçin Neden Önem Taşır? (1976)

102	33	Doğanın Olağanüstü Harikaları Tüm İnsanları Etkiliyor (1976)
91	6	Enerji 3: Isıdan Elektrik (1975)
90	14	Enerji, Bugün ve Yarın: 2, Denizden Alınan Enerji (1975)
89	11	Denizden Güneş Enerjisi (1975)
89	5	Enerji: Bugün ve Yarın: 1, Kömür, Petrol, Hidrojen ve Güneş (1975)
85	20	Denizler: Geleceğin Doğal Enerji ve Zenginlik Kaynakları (1974)
80	30	Dünyanın Kendisi Enerji Santrali Oluyor: Jeotermal Enerji (1974)
75	24	Bütün Dünyayı İlgilendiren Problem: Enerji Bunalımı (1974)
51	10	Dünyanın Enerji Kaynakları (1972)
Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
45	14	İstenilen Yerde Olmayan Enerji: Petrol (1971)
39	1	Dünyada ve Bizde Elektrik Enerjisi (1971)
32	38	Sınırsız Enerji (1970)
32	6	Beyaz Denizdeki Gel-git Enerji İstasyonudur (1970)
22	21	Gökyüzü ile Yeryüzü Arasındaki Enerji İsrafı (1969)

2.2.2.5. Deprem ve Tsunami Başlıklı Çalışmalar

Popüler bilim yayın anlayışı, güncel bilimsel olay ve sorunlara öncelik tanımayı gerektirir. Doğal afetler gibi ani gelişen, zarar verici doğa olaylarının toplumun gündemine girmesi ve dolayısıyla popüler bilimin yayın konusu haline gelmesi ise genellikle, gerçekleşmiş bir doğal afetin hemen sonrasında olur. Örneğin 1999 yılında meydana gelen ve ülkemizde önemli kayıplara yol açan Gölcük Depremi ile günümüzde Türkiye'nin bazı yerleşimlerinin yakın dönemli yüksek deprem riskine sahip olması, deprem araştırmalarına olan toplumsal ilgiyi arttırmaktadır. Böylece oluşan toplumsal bilgilendirme ihtiyacı nedeniyledir ki dergi, özellikle 1999 yılından beri, yalnızca Türkiye'de değil, dünyanın farklı yerlerinde meydana gelen depremlere de sayfalarında fazlasıyla yer ayırmıştır.

Deprem, oluşumu itibarıyla jeoloji, jeomorfoloji, jeofizik ve çeşitli mühendislik dallarının ve yine sonuçları itibarıyla doğa bilimleri, sosyal bilimler ve uygulamalı bilimler bazı dallarının ortak araştırma konusunu oluşturur. Deprem gibi karmaşık bir sürece sahip bir doğa olayı, ancak multi-disipliner bir yaklaşımla, farklı farklı bilim dallarının verileri ve bakış açılarıyla tam olarak açıklanabilir. Nitekim dergide yer alan deprem konulu yayınlar hem oluşum mekanizmasıyla, hem de sonuçları itibarıyla genellikle bu kolektif anlayışla yapılmıştır (Tablo 9).

Tablo 9: Deprem ve Tsunami Başlıklı Çalışmalar

Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
487	46	Çin Depremi ve Türkiye'de Deprem Gerçeği (2008)
446	45	Bizde de Olur mu ? Tsunamiden Korunmak (2005)
413	40	Deprem Geliyor (2002)
399	26	İstanbul Depremi (2001)
394	86	Marmara Deprem Senaryoları İçin Coğrafi Bilgi Sistemleri (2000)

386	44	Depremle Yaşamak (2000)
384	76	Felaketin Öğrettikleri (1999)
384	52	Deprem Senaryoları (1999)
383	40	Deprem ve Tsunami Habercileri (1999)
383	34	1999 İzmit Tsunamisi (1999)
382	18	Deprem (1999)
382	4	Depremden Sonra Adapazarı (1999)
377	89	Depremler ve 47 Kent (1999)
370	78	Tarihte Birkaç Deprem (1998)
Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
369	20	Adana Depremi (1998)
366	64	İstanbul ve Deprem (1998)
364	11	Ağaçların Hatırladığı Depremler (1998)
348	54	Deprem Sorunlar ve Çözüm Önerileri (1996)
342	68	Deprem Sorunları (1996)
328	6	İki Kobe Depremi ve Düşündürdükleri (1995)
322	48	Denizin Kıyıya Taşdığı Felaket Tsunami (1994)
295	26	Erzincan Depremini Anlamak (1992)
295	22	Erzincan Depreminin Düşündürdükleri (1992)
37	36	Bilginler Depremlerin Zararlarını Azaltmaya Çalışıyorlar (1970)
25	11	Tsunamiler; Deprem Dalgaları (1969)

2.2.2.6. Jeomorfoloji Başlıklı Çalışmalar

Dergide bugüne kadar “jeoloji” ana başlığı içinde, “jeomorfoloji” alt başlığıyla toplam üç yazı yayınlanmıştır. Sonuncusu 1986 yılında yayınlanan bu yazılar dışında, dergide “jeomorfoloji” içerikli başka çalışmalarda bulunmaktadır. Ancak bu çalışmalar başka başlıklar altında sunulmuştur (Tablo: 10).

Tablo 10: Jeomorfoloji Başlıklı Çalışmalar

Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
219	31	Hava Fotoğraflarını Tanıyalım (1986)
155	8	Truva Doğal Çevresinin Son 15000 Yıldaki Değişimleri (1980)
79	1	Denizlerin Serveti Ne Kadardır ve Ne Kadar Sürecek ? (1974)

2.2.2.7. Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Başlıklı Çalışmalar

“Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS)” genel başlığı altında bugüne kadar toplam 7 yazı dergi sayfalarında yer bulmuştur. Bu yazıların tümü CBS’nin tüm dünyada yaygınlaşmaya başladığı 90’lı yıllara ait yayınlardır. Söz konusu yayınlarda, coğrafi mekanı konu edinen bilimsel çalışmalarda yöntem olarak CBS verilerine günümüzde artık daha fazla başvurulmasından yola çıkarak, çeşitli uygulama örnekleri

sergilenmektedir (Tablo 11). Yazılarda özellikle mekan bilgisi ve algısının ve dolayısıyla coğrafi verilerin mekan üzerine çalışan tüm disiplinler için önemine dikkat çekiliyor.

Tablo 11: Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Çalışmaları

Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
344	25	Elektronik Hava Gemisi (1996)
312	833	Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri (1993)
312	833	UAS ve CBS Uygulamaları (1993)
311	752	Avrupa Ormanları ESA Tarafından Haritalandı (1993)
Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
288	44	Suyun Sıcaklığı Uyuyla Ölçülüyor (1991)
279	55	Yeraltındaki Su Kaynakları Havadan Tespit Ediliyor (1991)
269	58	Yeryüzünün Gizlisi Saklı Kalmadı (1990)

2.2.2.8. Turizm Başlıklı Çalışmalar

Derginin “turizm” başlığı altında sunduğu yazılar incelendiğinde, ağırlıklı olarak turistik mekanların değerlendirildiği, doğal ve kültürel zenginliklerinin ele alındığı, çevresel özelliklerinin betimlenmesine dayalı, “turizm coğrafyası” olarak adlandırılacak çalışmalar olduğu görülür. Yine yayınlar arasında “turizm ekonomisi” ve “ekolojisi”ni konu edinmiş yazılar da dikkat çekmektedir (Tablo 12).

Tablo 12: Turizm Başlıklı Çalışmaları

Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
343	86	Yağmur Ormanlarında Gezinti Yolu (1996)
332	48	Sürdürülebilir Turizm (1995)
166	42	Adıyaman ve Çevresi (1981)
163	45	Turizm Endüstrisinde Kredi ve Sermaye (1981)
148	46	Ürgüp (1980)
145	19	Yeni Bir Çağlayanlar Dizisi (1979)
107	24	Hayat Standardı Yükseldikçe Doğa Güzelliğini Kaybediyor (1976)
104	42	Harika Güzellikte Bir Mağara Sistemi Aguzou (1976)
102	33	Doğanın Olağanüstü Harikaları Tüm İnsanları Etkiliyor (1976)

2.2.2.9. Tarım ve Hayvancılık Başlıklı Çalışmalar

“Tarım ve hayvancılık” başlığı altında yayınlanan makalelerde, konu “tarım, ortam, insan” bağlamında çok yönlü olarak ele alınmıştır. Tarımsal üretim çeşitleri, tarımda makineleşme, tarımsal ekoloji, iklim ve tarım, GAP projesi kapsamında sulamalı tarım, erozyon ve tarım konulu çeşitli coğrafi yazılar yayınlanmıştır (Tablo 13).

Tablo 13: Tarım ve Hayvancılık Başlıklı Çalışmaları

Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
469	68	Orta Anadolu Ormanlarla Kaplanabilir mi ? (2006)

459	52	Yüksek Dağ Ormanları ve Çölleşme (2006)
428	84	Organik Tarım (2003)
394	64	Tarımın Kökeni (2000)
392	47	Ormanlar ve Küresel Isınma (2000)
386	98	Ormanlarımız (2000)
378	94	Sürdürülebilir Tarım (1999)
Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
378	92	Sürdürülebilir Tarım (1999)
306	368	Ormanların Sera Etkisi Üzerindeki Rolü (1993)
292	19	Cumhuriyetimizin En Büyük Eseri GAP (1992)
288	23	Erozyon ve Ülkemiz (1991)
277	15	Tarla Balıkçılığı (1990)
276	14	Balıkçılığımız ve Sorunları (1990)
185	5	Tarımımızın Gelişme Potansiyeli (1983)
168	28	Türkiye Ziraatında Koyunun Yeri ve Geleceği (1981)
92	16	Orman Tarımı (1975)
70	20	Ormanlar ve İnsanlar (1973)
49	44	Bilginler "Avakado"nun Tuzlu Topraklarda Yetişen Bir Türünü Bulmaya Çalışıyorlar (1971)
37	14	Plastik Örtüler Altında Dünya Çapında Meyvecilik (1970)

2.2.2.10. Nüfus ve Demografi Başlıklı Çalışmalar

Dergide az sayıda nüfus araştırması yayınlanmış olsa da, Tablo 14 incelendiğinde görüleceği gibi nüfus konusu genel olarak her dönem üzerinde durulan bir araştırma alanıdır. Özellikle nüfus artışı ve bağlı sorunlar, geniş bir perspektifle ele alınmıştır. Bölgesel coğrafya yaklaşımlı çalışmalar, nüfusun alansal dağılışı, zaman ve mekana göre değişimini inceleyen "nüfus coğrafyası" çalışmaları dikkati çekmektedir.

Tablo 14: Nüfus ve Demografi Başlıklı Çalışmalar

Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
455	77	Malthus Yanılmayı Sürdürececek mi ? (2005)
430	42	Değişimin Coğrafyası (2003)
376	98	Nüfus Artışı ve Açlık (1999)
373	14	1999: Dünya Nüfusu 6 Milyar (1998)
341	70	Türkiye'de Nüfus (1996)
148	12	Az Gelişmiş ve İyi Beslenmeyen Ülkeler (1980)
145	36	Nüfus ve İşsizlik (1979)
138	28	Bir Dünya Sorunu (1979)
130	13	Artışın Azalması (1978)

2.2.2.11. Siyaset Başlıklı Çalışma

Dergide “siyaset” başlığı altında yer alan tek yazı Tablo 15’de gösterilmiştir. “Suyun İnce Siyaseti” başlıklı yazı anlaşılacağı üzere önemli bir doğal kaynak olan suyun 21. Yüzyıldaki stratejik önemi ve su kaynaklarına sahip olmanın avantajları üzerinde durulmaktadır. Kanımızca dergide bundan başka, Tablo 15’te örneklendiği gibi “siyasi coğrafya” sayılabilecek “iklim” ve “enerji” konulu çalışmalar da yer almaktadır.

Tablo 15: Siyasi Coğrafya Çalışmaları

Sayı	Sayfa	Yayın Başlığı -Yayın Yılı
401	36	Suyun İnce Siyaseti (2001)
357	88	İklim Değişimi ve Su (1997)
331	96	Türkiye’ nin Tükenmeyen, Temiz Enerji Kaynakları (1995)
147	11	Hava, İklim ve Ulusların Kaderi (1980)

Tüm bu yayınlar dışında, kent ve kentleşme, ulaşım, denizlerin potansiyelleri, okyanus ve deniz tabanlarının jeomorfolojisini konu edinen çeşitli coğrafi yayınlar dergi sayfalarında yer bulmuştur.

SONUÇ

Servet-i Fünun Dergisi başlangıç olarak alınırsa, Türkiye, 100 yılı aşkın bir süredir devam eden bir popüler bilim yayıncılığı geleneğine sahiptir. Kuşkusuz bu geleneğin oluşmasına en ciddi katkıyı Tübitak, Bilim ve Teknik Dergisi’ni yayınlayarak sunmuştur. Derginin yayın süresince çok önemli coğrafi çalışmalar dergi sayfalarında yer bulmuştur.

Derginin 42 yıllık arşivi incelendiğinde “klasik” coğrafya çalışmalarının özellikle son zamanlarda fazlaca revaçta olmadığı söylenebilir. Buna karşın günümüzde akademik çalışmaların yayın konularını da oluşturan “modern” coğrafya çalışmaları, dergide hemen her dönem yoğun bir ilgi görmektedir. Bilindiği gibi 21. Yüzyılda insanlığın önünde doğa-insan odaklı pek çok sorun bulunmaktadır. Küresel ısınma ve sonuçları, çevresel sorunlar, nüfus artışı, kentsel sorunlar, alternatif enerji kaynakları arayışları, ekolojik turizm, doğal afetler, günümüzde coğrafya biliminin güncel akademik araştırma konularındandır. Coğrafyanın bu araştırma konularına, Bilim ve Teknik Dergisi’nde de sıkça rastlanılmaktadır. Görüldüğü gibi coğrafya, araştırma konularına duyulan ilgi nedeniyle oldukça popülerdir. Yine Bilim ve Teknik dergisinden örnekler sunduğumuz yayınların bir kısmını coğrafyacı bilim adamları yapmışlardır. Bu bakımdan coğrafyanın popülerleşmesine, ülkemiz coğrafyacılarının önemli katkılar sunduğu görülmektedir. Bilim ve Teknik Dergisi’nin “coğrafya” yayınları bütünüyle dikkate alındığında, coğrafyanın dönemsel beklentilerle öne çıkarılan konuları değişse de, sürekli olarak ilgi topladığı anlaşılmaktadır. Kanımızca bu ilginin kaynağı, coğrafyanın sahip olduğu “insan-mekan” temalı içeriğidir. İnsanın yeryüzünü tanıma, yararlanma ve ihtiyaçları için biçimlendirme çabası, yaşadığı doğal ortamla sürekli etkileşim halinde olmasını zorunlu kılmaktadır.

Coğrafya, günümüzde küresel boyutlara ulaşmış bu etkileşimin uyandırdığı “merak-keşif” ilişkisi nedeniyle, bugün ve gelecekte popülerliğini sürdürmeyi vaad etmektedir.

Üzerinde durulması gereken bir başka nokta, derginin coğrafya bilimine bakışıdır. Belirtildiği gibi derginin, “coğrafya” başlığı altında sınıflandırdığı yayınlar daha çok “klasik coğrafya” olarak tanımlanabilecek, tasvir ağırlıklı çalışmalardır. Bu bakış açısı geleneksel bir yaklaşımın sonucudur. Oysa hem akademik yayınlarda hem de popüler yayınlarda, coğrafyanın “klasik” yapısını taşıması yanında, güncel sorunlara modern yaklaşımlarla çözüm aradığı görülmektedir. Geleneksel bakış açısının toplumsal bir tezahürü olduğunu düşündüğümüz, coğrafyayı “dağ, ova, akarsu adları türünden bilgileri ezberleten bir bilim dalı” olarak gören anlayışın, günümüzde değişmeye yüz tuttuğu kanaatindeyiz. Bu olumlu değişim, coğrafyanın “insanın yaşama düzenine” ilişkin sorunlarının çözümü için daha aktif katkılar sunmasının yanı sıra ortaöğretim coğrafya müfredatının özellikle son dönemlerde süregelen değişimine bağlı olarak hız kazanacaktır (MEB, 2005). Böylelikle toplum tarafından yaygın olarak kabul gören “klasik-geleneksel-statik” coğrafya anlayışı, yerini “modern-dinamik” coğrafya anlayışına bırakacaktır. Kuşkusuz coğrafya, bu “yeni” görünümüyle çok daha fazla ilgi toplayacaktır.

KAYNAKLAR

- Akben, F.**, 1992, “Türk Basımında Popüler Bilim Yayıncılığı ve Bilim ve Teknik Dergisi Örnek Olayı”, Gazi Ü. Sosyal Bil. Enst., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Akoğlu, A.**, 2005, “Popüler Bilim Yayıncılığı ve Gökyüzü Gözlem Etkinlikleri”, http://www.iku.edu.tr/TR/iku_gunce/GunceC3S2veS3FenMuh/Gunce/C3S2Temmuz2005FenveMuh/1.pdf (04.07.2009 tarihli erişim)
- Alpar, M.A.**, 1997, “Temel Eğitim, Bilim, Eğitim ve Toplumsal Gelişme”, TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri:8, s: 23-29, Ankara
- Altundağ, Ş.**, 1943, “Coğrafya ve Felsefe”, D.T.C. F. Dergisi 1-3, s:87-91, Ankara
- Ayhan, A.**, 2002, “Dünden Bugüne Türkiye’de Bilim – Teknoloji ve Geleceğin Teknolojileri”, Beta Basım Yayın, İstanbul
- Barrows H.**, 1985, “İnsan Ekolojisi Olarak Coğrafya”, İstanbul Üniversitesi, Coğrafya Dergisi, No:1, s:153-172, İstanbul
- Bilim ve Teknik Dergisi**, 1967, “Amacımız”, Sayı:1, s:1-2, Ankara
- Bilim ve Teknik Dergisi**, 2009, “42 Yıllık Arşiv”, DVD eki, Sayı: 500, Ankara
- Bilim ve Teknik Dergisi İnternet Arşivi**, <http://www.biltek.tubitak.gov.tr/arsivara.htm>
- Bilir, H.**, 1978, “Vulgarizasyon’un Dört Büyük Ustası: Born, De Broglie, Gamow, Asimov”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı:133, s: 21-22, Ankara
- Boidot, J.**, 1997, “Aydınlanma Çağında Halkın Bilimle Tanışması, Popüler Bilimin Doğuşu”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı: 353 s:32-34, Ankara

- Erer, S.**, 1977, “Coğrafi Yöntemlerde Yeni Eğilimler ve Coğrafya’nın Sınırları”, Coğr. Enst. Derg. Sayı:20-21, s:181-188, İstanbul
- Elibüyük, M.**, 2000, “Matematik Coğrafya”, Ekol Yay., Ankara
- Engin, İ., Akbaş, Y., Gençtürk, E.**, 2003, “1.Coğrafya Kongresinden Günümüze Liselerimizde Müfredat Programlarındaki Değişmeler”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:157, Ankara
- Ercilasun, B.**, 1989, “Serveti Fünun Edebiyatı”, Büyük Türk Klasikleri, Ötüken-Söğüt Yayınevi, 9. Cilt, Ankara
- Hançerlioğlu, O.**, “Felsefe Sözlüğü”, Remzi Kitabevi, 1993, İstanbul
- Karabağ, S.**, “Coğrafyanın İçeriği”, <http://www.yeryuzu.com/ogretim.htm#icerik> (05.07.2009 tarihli erişim)
- Kayan, İ.**, 1998, “Yeni Yaklaşımlarla Türkiye’nin Plio-Kuaterner Paleocoğrafyası, A.Ü. Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Dergisi”, Sayı: 6 (“21. Yüzyıla Doğru Türkiye” Sempozyumu Bildiriler Özel Sayısı), S: 189-197, Ankara
- Kurtuluş, Ö.**, 1997, ‘Toplumda Bilimin Beyazperdesi, Bilim Gazeteciliği’, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı: 350, S: 18-24, Ankara
- Mason, S.F.**, 2001, “Bilimler Tarihi”, T.C. Kültür Bakanlığı Yay., Ankara
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı)**, 2005, Coğrafya Dersi Öğretim Programı (9., 10., 11. ve 12. Sınıflar), Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara
- Özçağlar, A.**, 2006, “Coğrafyaya Giriş”, Hilmi Usta Matbaacılık, Ankara
- Sipahi, E.**, 2008, “Küresel İklim Değişimi ve Çevresel Güvensizlik Kısılcığında İklim Mültecileri”, Uluslararası Küresel İklim Değişikliği ve Çevresel Etkileri Konferansı Bildiriler Kitabı, Konya B.Şehir Bld., Koski G.M., Damla Ofset, Konya
- Tanoğlu, A.**, 1964, Coğrafya Nedir ? Coğr. Enst. Derg. Sayı:14, s:3-14, İstanbul
- Tümertekin, E., Özgüç, N.**, 1997, “Beşeri Coğrafya, İnsan - Kültür - Mekan”, Çantay Yayınevi, İstanbul
- Türk Dil Kurumu (TDK)**, “Güncel Türkçe Sözlük”, “Bilim” maddesi 1, <http://www.tdk.org.tr/TR/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFA6AA849816B2EF05A79F75456518CA> (03.07.2009 tarihli erişim)
- Yıldırım, C.**, 1991a, Bilim Felsefesi, Remzi Kitabevi, İstanbul
- Yıldırım, C.**, 1991b, “Bilim Nedir ?”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı: 286, S:27, Ankara
- Wikipedia**, “Bilimlerin Sınıflandırılması” http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilim#Bilimlerin_s.C4.B1n.C4.B1fland.C4.B1r.C4.B1lmas.C4.B1, (03.07.2009 tarihli erişim)

Popüler Bilim Anlayışı ve Coğrafyanın Popülerliği, Bilim ve Teknik Dergisi Örneği